

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Τ ΕΘΕ κατά της ΕΛΛΑΔΑΣ
(αίτηση αριθ. 38459/97)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

26 Οκτωβρίου 1999

-Ακριβές αντίγραφο.
Στρασβούργο, 26.10.1999
(υπογραφή)
Erik FRIBERGH
Γραμματέας Τμήματος

Γραφείο Μεταφράσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique,
Athènes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens

Στην υπόθεση Τ ΉΞ κατά της Ελλάδας,
Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
(δεύτερο τμήμα), συνεδριάζον σε τμήμα αποτελούμενο από τους :
κύριο Μ. FISCHBACH, πρόεδρο,
κύριο Κ. POZAKH,
κύριο G. BONELLO,
κυρία V. STRAZNICKA,
κύριο Ρ. LORENZEN,
κύριο Α.Β. ΒΑΚΑ,
κύριο Ε. LEVITS, δικαστές,
και τον κύριο Ε. FRIBERGH, γραμματέα τμήματος,
Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 28
Σεπτεμβρίου και 14 Οκτωβρίου 1999,
Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την
τελευταία από τις πιο πάνω ημερομηνίες :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με μία αίτηση (αριθ. 38459/97) η οποία κατατέθηκε κατά της Ελλάδας και με την οποία μία ελληνίδα υπήκοος, η κυρία Τ ΉΞ ("η αιτούσα"), προσέφυγε ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ("η Επιτροπή") στις 29 Αυγούστου 1997, δυνάμει του παλαιού άρθρου 25 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση"). Η αιτούσα εκπροσωπείται από τον κ. Κ. Χορομίδη, δικηγόρο του Συλλόγου της Θεσσαλονίκης, και η ελληνική κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") εκπροσωπείται από τον κ. Α. Κομισόπουλο, πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
2. Η αιτούσα παραπονέθηκε για την διάρκεια της

διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και για παραβίαση του δικαιώματος του σεβασμού της περιουσίας της. Επικαλέστηκε τα άρθρα 6 § 1 της Σύμβασης και 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Στις 16 Ιανουαρίου 1998, η Επιτροπή (πρώτο τμήμα) αποφάσισε να φέρει την αίτηση σε γνώση της Κυβέρνησης, καλώντας την να παρουσιάσει εγγράφως τις παρατηρήσεις της σχετικά με το παραδεκτό και το βάσιμό της. Η Κυβέρνηση παρουσίασε τις παρατηρήσεις της στις 11 Μαΐου 1998 και η αιτούσα απάντησε σ'αυτές στις 4 Ιουνίου 1998.

3. Μετά την θέση σε ισχύ του Πρωτοκόλλου αριθ. 11 την 1η Νοεμβρίου 1998, και σύμφωνα με το άρθρο του 5 § 2, η υπόθεση εξετάζεται από το Δικαστήριο σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 52 § 1 του κανονισμού του Δικαστηρίου ("ο κανονισμός"), ο πρόεδρος του Δικαστηρίου, κ. L. Wildhaber, παρέπεμψε την υπόθεση στο δεύτερο τμήμα. Το δικαστικό συμβούλιο που συστήθηκε μέσα στο τμήμα αυτό περιέλαβε αυτοδικαίως τον κ. Κ.Λ. Ροζάκη, δικαστή ο οποίος έχει εκλεγεί από την Ελλάδα (άρθρα 27 § 2 της Σύμβασης και 26 § 1 α) του κανονισμού), και ο κ. M. Fischbach, αντιπρόεδρος του τμήματος (άρθρο 26 § 1 α) του κανονισμού). Τα άλλα μέλη που διορίστηκαν από τον τελευταίο για να συμπληρωθεί το δικαστικό συμβούλιο ήταν ο κ. G. Bonello, η κ. V. Straznicka, ο κ. P. Lorenzen, ο κ. A.B. Baka και ο κ. E. Levits (άρθρο 26 § 1 α) του κανονισμού).

5. Στις 2 Φεβρουαρίου 1999, το τμήμα έκρινε την αίτηση παραδεκτή¹.

---

1. Σημείωση του γραμματέως : η απόφαση του τμήματος είναι διαθέσιμη στη γραμματεία.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

6. Η αιτούσα είναι μία ελληνίδα υπήκοος, η οποία γεννήθηκε το 1920. Κατοικεί στο Νέο Κορδελιό της Θεσσαλονίκης.

7. Με μία απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών της 9 Οκτωβρίου 1964, ένα οικόπεδο 6.938 τετραγωνικών μέτρων που ανήκε στην αιτούσα απαλλοτριώθηκε υπέρ του ομίλου των ανωνύμων εταιριών Esso-Parras προς τον σκοπό της κατασκευής ενός διύλιστηρίου και ενός εργοστασίου αμμωνίας και πετροχημικών προϊόντων. Η απαλλοτρίωση και η αλλαγή του κυρίου μεταγράφηκαν στο βιβλίο υποθηκών του υποθηκοφυλακείου Θεσσαλονίκης.

8. Επειδή η αποζημίωση που καθορίστηκε από τα ελληνικά δικαστήρια δεν καταβλήθηκε μέσα στη νόμιμη προθεσμία, η αιτούσα ζήτησε στις 5 Μαρτίου 1978 από το Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης να κηρύξει την ανάκληση της απαλλοτρίωσης, το εν λόγω δικαστήριο όμως απέρριψε την αίτησή της. Αντίθετα, το Εφετείο Θεσσαλονίκης, ενώπιον του οποίου προσέφυγε η αιτούσα με αναγνωριστικό αίτημα, έκρινε στις 29 Ιουνίου 1983 ότι η απαλλοτρίωση είχε ανακληθεί αυτεπάγγελτα (απόφαση αριθ. 1663/1983). Στις 30 Ιανουαρίου 1982, η αιτούσα είχε καταθέσει επίσης στο Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης μία αίτηση ασφαλιστικών μέτρων επικαλούμενη τον επικείμενο κίνδυνο της σύγκρουσης μεταξύ αυτής και της εταιρίας Esso-Parras, εξαιτίας του γεγονότος ότι η τελευταία είχε ήδη περιφράξει το οικόπεδο και φυτέψει δένδρα. Στις 7 Μαΐου 1982, το Ειρηνοδικείο απέρριψε την αίτηση για λόγο ότι "κανείς επικείμενος κίνδυνος και καμιά επείγουσα περίπτωση" δεν δικαιολογούσε την λήψη τέτοιων μέτρων.

9. Το 1982, μία δημόσια επιχείρηση, η εταιρία ΕΚΟ (Ελληνικά Καύσιμα και Ορυκτέλαια) υποκαταστάθηκε στη θέση της Esso-Pappas.

10. Καθώς η ΕΚΟ αρνήθηκε να αποδώσει το οικόπεδο και δεδομένου ότι η απόφαση του Εφετείου είχε αναγνωριστικό μόνον χαρακτήρα, η αιτούσα ζήτησε και επέτυχε -προκειμένου να καταστήσει εκτελεστή την απόφαση του Εφετείου- την τυπική ανάκληση της απαλλοτρίωσης : έτσι, στις 29 Νοεμβρίου 1991, οι υφυπουργοί Οικονομικών και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας έλαβαν μία κοινή απόφαση με την οποία ανακάλεσαν εκείνη του Συμβουλίου Υπουργών της 9 Οκτωβρίου 1964.

11. Στις 19 Φεβρουαρίου 1992, η ΕΚΟ κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μία αίτηση ακύρωσης της κοινής απόφασης της 29 Νοεμβρίου 1991. Στις 26 Ιουνίου 1992, η αιτούσα παρενέβη στη δίκη, ως κυρία του επιδικού οικοπέδου, ζητώντας την απόρριψη της αίτησης ακύρωσης.

12. Μετά από αρκετές αναβολές, στις 17 Δεκεμβρίου 1992 και στις 23 Μαρτίου, 11 Μαΐου και 1η Ιουνίου 1994, οι οποίες οφείλονταν σε αποχή των δικηγόρων, το Συμβούλιο της Επικρατείας συνεδρίασε στις 25 Ιανουαρίου 1995. Διασκέφθηκε στις 30 Απριλίου 1996 και εξέδωσε την απόφασή του (αριθ. 1158/1997) στις 19 Μαρτίου 1997. Η απόφαση απέρριψε την αίτηση ακύρωσης για τους πύω κάτω λόγους :

“Η απόφαση αριθ. 1663/1983 του Εφετείου Θεσσαλονίκης, η οποία κατέστη αμετάκλητη γιατί δεν ασκήθηκε αίτηση αναίρεσης κατ’αυτής, αναγνώρισε ότι η απαλλοτρίωση που είχε κηρυχθεί με την απόφαση αριθ. 178 του Συμβουλίου Υπουργών, στις 9 Οκτωβρίου 1964, είχε ανακληθεί αυτεπάγγελτα. Έτσι, με την εν λόγω αμετάκλητη απόφαση

του δικαστηρίου αυτού, όλες οι νόμιμες συνέπειες της απαλλοτρίωσης έχουν αρθεί και η πράξη απαλλοτρίωσης έπαυσε να παράγει αποτελέσματα. Κατά συνέπεια, η μόνη τυπική ανάκληση της απαλλοτρίωσης η οποία έγινε με την προσβαλλόμενη πράξη δεν παράγει έννομα αποτελέσματα και για τον λόγο αυτό η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί και η παρέμβαση να γίνει δεκτή."

13. Εν τούτοις, και παρά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η ΕΚΟ συνέχισε να κατέχει το οικόπεδο και επέτρεψε μάλιστα σε μία από τις θυγατρικές της να αποθηκεύσει σωλήνες πάνω στο επίδικο οικόπεδο.

14. Στις 7 Ιουλίου 1997, η αιτούσα κοινοποίησε με δικαστικό επιμελητή στην ΕΚΟ μία εξώδικο με την οποία την καλούσε να συμμορφωθεί με την απόφαση αυτή και να επιστρέψει το οικόπεδο.

15. Στις 27 Αυγούστου 1997, η ΕΚΟ συνήψε με την αιτούσα μία συμφωνία δυνάμει της οποίας η πρώτη δεσμεύτηκε να αποδώσει το οικόπεδο πριν τις 22 Σεπτεμβρίου 1997 και η δεύτερη παραιτήθηκε από οποιαδήποτε αξίωση την οποία θα μπορούσε να έχει κατά της ΕΚΟ λόγω της παρακράτησης του οικοπέδου μέχρι την εν λόγω ημερομηνία.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΝΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

16. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η αιτούσα προσέφυγε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δύο μόνον ημέρες αφού υπέγραψε την συμφωνία με την εταιρία ΕΚΟ

(παράγραφος 15 πιο πάνω). Επεται, κατ'αυτήν, ότι η αιτούσα παραιτήθηκε εκούσια από τις οικονομικές αξιώσεις της κατά της εταιρίας αυτής τις οποίες θα μπορούσε να προβάλει ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, προκειμένου να προσφύγει στην Επιτροπή στη βάση ανυπόστατων παραβιάσεων της Σύμβασης. Ομως, η συμπεριφορά αυτή συνιστά κατάχρηση του δικαιώματος ατομικής προσφυγής και η αίτηση θα έπρεπε να απορριφθεί δυνάμει του άρθρου 35 § 4 της Σύμβασης.

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 55 του κανονισμού, αν ένα Συμβαλλόμενο Μέρος σκοπεύει να προβάλει μία ένσταση απαραδέκτου, πρέπει να το πράξει, στο μέτρο που η φύση της ένστασης και οι περιστάσεις το επιτρέπουν, μέσα στις έγγραφες ή προφορικές παρατηρήσεις σχετικά με το παραδεκτό της αίτησης. Ομως, εν προκειμένω, η Κυβέρνηση προέβαλε την ένσταση αυτή στις παρατηρήσεις που κατέθεσε στις 28 Μαΐου 1999, ήτοι μετά το πέρας της εξέτασης από το Δικαστήριο του παραδεκτού της αίτησης. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι έλαβε γνώση της συμφωνίας αυτής μόνον με την απόφαση του Δικαστηρίου επί του παραδεκτού. Σε κάθε περίπτωση, το Δικαστήριο δεν αντιλαμβάνεται πώς η καταγγελλόμενη από την Κυβέρνηση συμπεριφορά της αιτούσας θα μπορούσε να συστήσει κατάχρηση του δικαιώματος της ατομικής προσφυγής : ως προς τούτο, σημειώνει, αφ'ενός, ότι η αιτούσα επιθυμούσε να επανακτήσει τη νομή του ακινήτου της - κάτι που επέτυχε με την εν λόγω συμφωνία αποφεύγοντας συγχρόνως να εισαγάγει νέα δίκη - και, αφ'ετέρου, ότι το κύριο από τα παράπονά της αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας για την ανάκτηση του ακινήτου της.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6
§ 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Η αιτούσα παραπονείται για τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και ειδικότερα για το διάστημα που παρήλθε μεταξύ της διάσκεψης και της δημοσίευσης της απόφασης. Επικαλείται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης το οποίο έχει ως εξής :

“Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθῆ (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό (...) δικαστηρίου, το οποίο θα αποφασίση, (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)”

A. Εφαρμογή του άρθρου 6 § 1

19. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αναφερόταν σε δικαιώματα αστικής φύσεως της αιτούσας, ήτοι στο δικαίωμα ιδιοκτησίας της, και δεν είχε ούτε περιουσιακό αντικείμενο. Ο μοναδικός και αποκλειστικός σκοπός της συνίστατο στη διερεύνηση της νομιμότητας της απόφασης του Συμβουλίου Υπουργών της 9 Οκτωβρίου 1964 (παράγραφος 10 πιο πάνω).

20. Από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να έχει εφαρμογή το άρθρο 6 § 1, πρέπει να υπάρχει μία αμφισβήτηση επί ενός από τα δικαιώματα ή μίας από τις υποχρεώσεις αστικής φύσεως του ατόμου και ότι η έκβαση της διαδικασίας πρέπει να είναι άμεσα καθοριστική για ένα τέτοιο δικαίωμα ή μία τέτοια υποχρέωση (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, την απόφαση Fayed κατά του Ηνωμένου Βασιλείου της 21

Σεπτεμβρίου 1994, série A no. 294-B, σελ. 45-46, § 56).

21. Το Δικαστήριο παρατηρεί μαζί με την αιτούσα ότι, κατόπιν της αυτεπάγγελτης ανάκλησης της που έγινε με την απόφαση αριθ. 1663/1983 του Εφετείου Θεσσαλονίκης, η τυπική ανάκλησή της από υπουργική απόφαση επιβαλλόταν για την εξάλειψη της εγγραφής της από τα βιβλία υποθηκών. Πράγματι, η μνεία της υποθήκης και η αλλαγή του δικαιούχου του δικαιώματος κυριότητας συνέχιζαν να είναι εγγεγραμμένες πάνω στο εν λόγω βιβλίο, γεγονός που καθιστούσε πρακτικά αδύνατη οποιαδήποτε απόπειρα πώλησης ή εκμίσθωσης. Καταθέτοντας μία αίτηση ακύρωσης της υπουργικής απόφασης της 29 Νοεμβρίου 1991 (παράγραφος 11 πιο πάνω), η εταιρία ΕΚΟ αμφισβήτησε την νομική κατάσταση του περιουσιακού στοιχείου της αιτούσας. Κατά συνέπεια, προέκυψε μεταξύ τους μία "αμφισβήτηση" της οποίας η έκβαση ήταν καθοριστική για το δικαίωμα ιδιοκτησίας της αιτούσας.

Το άρθρο 6 § 1 έχει επομένως εφαρμογή εν προκειμένω.

B. Παρατήρηση του άρθρου 6 § 1

1. Χρονικό διάστημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη

22. Η προς εξέταση περίοδος άρχισε στις 26 Ιουνίου 1992 με την παρέμβαση της αιτούσας στην δίκη που εκκρεμούσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και η οποία είχε εισαχθεί από την εταιρία ΕΚΟ (παράγραφος 11 πιο πάνω). Περαιτώθηκε στις 19 Μαρτίου 1997 με την απόφαση που εκδόθηκε από το δικαστήριο αυτό (παράγραφος 12 πιο πάνω).

Επομένως διήρκεσε τέσσερα χρόνια και εννέα μήνες περίπου για έναν μόνο βαθμό δικαιοδοσίας.

2. Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

23. Ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του αιτούντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, τις αποφάσεις *Pélissier et Sassi* κατά της Γαλλίας της 25 Μαρτίου 1999, που θα δημοσιευθεί στην επίσημη συλλογή του Δικαστηρίου, § 67, και *Φίλης* κατά της Ελλάδας (αριθ. 2) της 27 Ιουνίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-IV, σελ. 1083, § 35).

24. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το μάκρος της επίδικης διαδικασίας οφείλεται σε έκτακτες και απρόβλεπτες συνθήκες που δεν μπορούν να καταλογιστούν στο Κράτος. Πιο συγκεκριμένα, οι αναβολές της 17 Δεκεμβρίου 1992 και των 23 Μαρτίου, 11 Μαΐου και 1ης Ιουνίου 1994 (παράγραφος 12 πιο πάνω) δικαιολογούνται από μία αποχή των δικηγόρων η οποία διήρκεσε πολλούς μήνες και παρέλυσε το σύνολο σχεδόν των εκκρεμών δικών ενώπιον των διαφόρων δικαστηρίων. Η αποχή αυτή προκάλεσε την συσσώρευση ενός μεγάλου αριθμού δικογραφιών ο οποίος προστέθηκε σε εκείνον που υπήρχε ήδη πριν από την αποχή. Αυτό διόγκωσε το πρόβλημα και καθυστέρησε σημαντικά τον ορισμό των δικασίμων τόσο για τις αναβληθείσες υποθέσεις όσο και για εκείνες που μόλις είχαν κατατεθεί. Παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν από τις γραμματείες των δικαστηρίων, η επιστροφή στην κανονική κατάσταση χρειάστηκε μεγάλο χρονικό διάστημα το οποίο όμως δεν ήταν μη εύλογο.

25. Η αιτούσα υπογραμμίζει ότι το Συμβούλιο της

Επικρατείας δεν διέκοψε την εξέταση των υποθέσεων κατά τη διάρκεια της αποχής των δικηγόρων των οποίων η παράσταση δεν επιβάλλεται από τον κώδικα πολιτικής δικονομίας ούτε πάντοτε απαραίτητη για την υπεράσπιση των πελατών τους. Επιπλέον, αυτή η μακρόχρονη αποχή ήταν επωφελής κατ'αυτήν διότι περιόρισε τον αριθμό των δικών και επέτρεψε έτσι στους δικαστές να αφιερωθούν στις εκκρεμείς δικογραφίες. Οι αναβολές ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας οφείλονται συνήθως στον φόρτο εργασίας των εισηγητών δικαστών και όχι στην συμπεριφορά των διαδίκων. Σε ό,τι αφορά τις πολιτικές υποθέσεις, το άρθρο 5 § 5 του νόμου 2207/1994 καθορίζει σε τέσσερις μήνες την προθεσμία μεταξύ της διάσκεψης και της δημοσίευσης της απόφασης. Ετσι, τίποτα δεν μπορεί να αιτιολογήσει ένα τόσο μεγάλο διάστημα όπως εν προκειμένω (δύο χρόνια και δύο μήνες) ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας το οποίο είχε εξάλλου στη διάθεσή του, την ημέρα της συζήτησης, την "εμπεριστατωμένη" έκθεση του εισηγητή δικαστή. Τέλος, η υπόθεση δεν παρουσίαζε καμία πολυπλοκότητα ούτε ως προς τα πραγματικά περιστατικά ούτε ως προς τον νόμο όπως προκύπτει από το αιτιολογικό της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας που καταλαμβάνει δεκαπέντε σειρές.

26. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μόνον οι καθυστερήσεις που αποδίδονται στις αρμόδιες δικαστικές αρχές μπορούν να οδηγήσουν στη διαπίστωση μίας υπέρβασης της λογικής προθεσμίας η οποία αντιβαίνει την Σύμβαση. Ακόμη και στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την υποχρέωση να εξασφαλίζουν την ταχύτητα που ζητεί το άρθρο 6 § 1.

27. Σε ό,τι αφορά την αποχή των δικηγόρων του συλλόγου

της Αθήνας, το Δικαστήριο αντιλαμβάνεται στις καταστροφικές συνέπειες μίας τόσο μακράς αποχής : όχι μόνον επιδεινώνει την δομική δυσλειτουργία της δικαιοσύνης, συμβάλλοντας στη φραγή του ρόλου των δικαστηρίων, αλλά επηρεάζει και τα δικαιώματα και τα συμφέροντα εκείνων τους οποίους οι δικηγόροι έχουν αποστολή να προστατεύουν, ήτοι τους υπαγόμενους στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων οι οποίοι βλέπουν να συσσωρεύονται πρόσθετες καθυστερήσεις στην εξέταση των υποθέσεών τους. Εν τούτοις, παρά την νομική προσωπικότητα δημοσίου δικαίου του δικηγορικού συλλόγου, αυτός αποτελεί κατά κύριο λόγο ένα επαγγελματικό σωματείο. Η πρόσκληση την απηύθυνε στα μέλη του να απέχουν από τα καθήκοντά τους συνιστά μία πράξη η οποία αποσκοπεί στην προστασία των επαγγελματικών συμφερόντων των τελευταίων και όχι την άσκηση μίας από τις λειτουργίες που εξαρτώνται από δημόσια αρχή. Οι καθυστερήσεις που προκλήθηκαν από την απεργία αυτή δεν θα μπορούσαν επομένως να αποδοθούν στο Κράτος (απόφαση Παφίτης και λοιποί κατά της Ελλάδας της 26 Φεβρουαρίου 1998, *Recueil* 1998-I, σελ. 459, § 96).

28. Όμως εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η αιτούσα παρενέβη στη διαδικασία, η οποία εκκρεμούσε (από τις 19 Φεβρουαρίου 1992) ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, στις 26 Ιουνίου 1992. Η συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου αυτού έλαβε χώρα στις 25 Ιανουαρίου 1995, δηλαδή δυόμισυ χρόνια περίπου μετά την παρέμβαση της αιτούσας. Τέλος, το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέδωσε την απόφασή του στις 19 Μαρτίου 1997, δηλαδή δύο χρόνια, ένα μήνα και είκοσι πέντε ημέρες μετά την ημερομηνία της συζήτησης. Μία τέτοια διάρκεια - τεσσάρων ετών και εννέα μηνών περίπου - δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί λογική σύμφωνα με το άρθρο 6 § 1. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον

ότι, παρά την έκδοση της απόφασης αυτής, η ΕΚΟ συνέχισε να κατέχει το οικόπεδο για περισσότερους από πέντε μήνες, μέχρι τη σύναψη, στις 27 Αυγούστου 1997, μίας εξώδικης συμφωνίας με την αιτούσα.

Υπήρξε συνεπώς παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1

29. Η αιτούσα ισχυρίζεται εξάλλου ότι η καθυστέρηση του Συμβουλίου της Επικρατείας να εκδώσει την απόφασή του τής στέρησε την δυνατότητα να απολαύσει τη νομή της ιδιοκτησίας της και να την εκμεταλλευθεί όπως το επιθυμούσε. Επικαλείται μία παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 σύμφωνα με τους όρους του οποίου :

“Οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Κανείς δεν θα στερείται της περιουσίας του εκτός αν πρόκειται για λόγους δημοσίας ωφελείας και κάτω από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τον νόμο και από τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις, πάντως, δεν θα θίγουν με οποιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα ενός Κράτους να θέσει σε ισχύ τους νόμους που κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσης αγαθών σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής των φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.”

30. Η Κυβέρνηση κρίνει τον ισχυρισμό αυτό πλήρως αβάσιμο. Υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν θα μπορούσε να επηρεάσει τη δυνατότητα της αιτούσας να εκμεταλλευθεί την ιδιοκτησία της με οποιονδήποτε τρόπο. Υποστηρίζει ότι όλες οι έννομες συνέπειες της επίδικης απαλλοτρίωσης είχαν ήδη αποσβεσθεί από την απόφαση αριθ. 1663/1983 του Εφετείου Θεσσαλονίκης. Σε ό,τι αφορά το Συμβούλιο της Επικρατείας, αυτό απέρριψε την αίτηση ακύρωσης της υπουργικής απόφασης της 29 Νοεμβρίου 1991, κρίνοντας ότι η τυπική ανάκληση της απαλλοτρίωσης που έγινε από την εν λόγω απόφαση δεν παρήγε έννομο αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, το νομικό καθεστώς του οικοπέδου της αιτούσας είχε οριστεί πόφασης του Εφετείου και η αιτούσα μπορούσε επομένως να το πωλήσει, να το εκμισθώσει ή να το εκμεταλλευθεί κατά την κρίση της. Αν η αιτούσα δεν θέλησε να το πράξει, ήταν διότι ήλπιζε να αποκομίσει μία μεγαλύτερη αποζημίωση από την απαλλοτρίωση. Γι' αυτόν τον λόγο η αιτούσα δεν αντέδρασε όταν η εταιρία ΕΚΟ περιέφραξε την ιδιοκτησία και την χρησιμοποίησε ως χώρο στάθμευσης για τα φορτηγά της. Αν η εταιρία είχε πράγματι αρνηθεί να επιστρέψει το οικόπεδο στην αιτούσα, αυτή θα μπορούσε να καταθέσει ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων μία αίτηση ασφαλιστικών μέτρων.

31. Η αιτούσα υποστηρίζει ότι, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, ήταν σε αδυναμία να εκμεταλλευθεί το οικόπεδό της, - το οποίο επιπλέον βρισκόταν σε μία κεντρική αρτηρία της Θεσσαλονίκης-, και να αποκομίσει ένα σημαντικό μίσθωμα. Ως προς τη δυνατότητα να ζητήσει από τα δικαστήρια τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, η αιτούσα υπενθυμίζει ότι το Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης είχε ήδη απορρίψει μία τέτοια αίτηση για τον λόγο ότι το 1982 "κανείς επικείμενος κίνδυνος και καμία κατεπείγουσα

περίπτωση” δεν συνέτρεχε ώστε να αιτιολογήσει τη λήψη τέτοιων μέτρων (παράγραφος 8 πιό πάνω).

32. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το παράπονο της αιτούσας στη βάση του άρθρου αυτού περιορίζεται στην αδυναμία της άσκησης της νομής της ιδιοκτησίας της κατά τη διάρκεια της δ'ίκης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ομως, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι δυσμενείς περιουσιακές επιπτώσεις που τυχόν προκαλούνται από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας ερμηνεύονται ως συνέπεια της παραβίασης του δικαιώματος το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης και δεν θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη παρά μόνον για τον υπολογισμό της εύλογης αποζημίωσης που η αιτούσα θα μπορούσε να λάβει συνεπεία της διαπίστωσης της εν λόγω παραβίασης. Ως προς το διάστημα των πέντε μηνών που παρήλθε μεταξύ της ημερομηνίας της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας (παράγραφος 12 πιό πάνω) και εκείνης της σύναψης της εξώδικης συμφωνίας (παράγραφος 15 πιό πάνω), το Δικαστήριο δεν το κρίνει επαρκώς μεγάλο για να θεμελιώσει μία παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

33. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης,

“Αν το Δικαστήριο αποφανθεί ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την μερική μόνον απόσβεση των συνεπειών της παραβίασης

αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία εύλογη αποζημίωση.”

A. Ζημία

34. Για την αποκατάσταση της υλικής ζημίας της, η αιτούσα ζητεί το ποσό του μισθώματος που θα μπορούσε να έχει εισπράξει εκμισθώνοντας το οικοπέδο της ως χώρο στάθμευσης ή βιομηχανικής αποθήκευσης και το οποίο υπολογίζει σε 300.000 δραχμές τον μήνα επί μία περίοδο είκοσι τριών μηνών. Ζητεί συνολικά 6.900.000 δραχμές. Για ηθική βλάβη, αυτή ζητεί 10.000.000 δραχμές.

35. Η Κυβέρνηση δεν εκφέρει άποψη.

36. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει το συμπέρασμά του ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας υπήρξε υπερβολική. Ομως, η αιτούσα η οποία ήδη από καιρό - και τουλάχιστον από την απόφαση των υφυπουργών Οικονομικών και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας της 29 Νοεμβρίου 1991 (παράγραφος 10 πιο πάνω) - στερήθηκε της χρήσης του οικοπέδου της, λόγω της κατοχής του από την ΕΚΟ, συνέχισε να το στερείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και μπόρεσε να το επανακτήσει μόλις έξι μήνες μετά την απόφασή του και τούτο μόνον χάρη σε μία συμφωνία την οποία συνήψε με την ΕΚΟ. Αυτή η μακρά στέρηση του περιουσιακού στοιχείου της αιτούσας της οποίας ένα μεγάλο μέρος οφειλόταν στην διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας προξένησε στην αιτούσα μία υλική ζημία καθώς και άγχος και ένταση για τα οποία το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να της επιδικάσει κατά δίκαιη κρίση ποσό των 3.000.000 δραχμών.

Β. Εξοδα και δικαστική δαπάνη

37. Η αιτούσα ζητεί επίσης την καταβολή 1.000.000 δραχμών για την διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και 1.000.000 δραχμών για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

38. Η Κυβέρνηση δεν εκφέρει άποψη.

39. Το Δικαστήριο, αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση όπως επιβάλλει το άρθρο 41 της Σύμβασης, τής επιδικάζει 1.000.000 δραχμές για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

40. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Δικαστηρίου, το νόμιμο επιτόκιο που ισχύει στην Ελλάδα την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας απόφασης ήταν 6% τον χρόνο.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Απορρίπτει την προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης.

2. Αποφαίνεται ότι το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης έχει εν προκειμένω εφαρμογή και έχει παραβιαστεί.

3. Αποφαίνεται ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

4. Αποφαίνεται

- α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην αιτούσα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση κατέστη τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 3.000.000 (τρία εκατομμύρια) δραχμές για αποζημίωση και 1.000.000 (ένα εκατομμύριο) δραχμές για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο προστιθέμενης αξίας.
- β) ότι τα ποσά αυτά θα είναι έντοκα με απλό ετήσιο επιτόκιο 6% από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή.

5. Απορρίπτει το αίτημα εύλογης αποζημίωσης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 26 Οκτωβρίου 1999, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Erik FRIBERGH
Γραμματέας

(υπογραφή)
Marc FISCHBACH
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 12 Νοεμβρίου 1999

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρούτσουλος